

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ БЕЗБАР'ЄРНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ З МЕТОЮ ІНТЕГРАЦІЇ У СУСПІЛЬСТВО ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Анотація: Стаття присвячена проблемі адаптації довкілля до потреб маломобільного населення, принципам універсального дизайну та безбар'єрної технології формування матеріально-просторового середовища.

Ключові слова: маломобільне населення, універсальний дизайн, безбар'єрна архітектура, допоміжне та компенсаційне обладнання.

Аннотація. Стаття посвячена проблеме адаптации окружения к потребностям маломобильного населения, принципам универсального дизайна и безбарьерной технологии формирования материально-пространственной среды.

Ключевые слова: маломобильное население, универсальный дизайн, безбарьерная архитектура, вспомогательное и компенсационное оборудование.

Annotation. This article is devoted to the analysis of problems disabilities people which create an image of representative building and the possibilities of their usage in future are regarded.

Key words: disabilities people, universal design, architectural semantics, representative building administrative buildings.

Постановка проблеми. Однією з невід'ємних характеристик будь-якої цивілізованої держави є її турбота про людей з обмеженими фізичними можливостями та створення для них відповідного середовища життєдіяльності. В розвинених країнах світу проблемі адаптації довкілля до потреб маломобільного населення постійно приділяється значна увага. Одним з найбільших потрясінь наших туристів, які вперше потрапили до Західної Європи, є люди на візках, що вільно переміщуються вулицями, самостійно відвідують різноманітні заклади тощо. Таких людей не вважають за дивину, для них опускаються спеціальні платформи в міському транспорті, діють спеціальні ліфти та підіймачі, передбачено різноманітні допоміжні та компенсаційні засоби.

Мета статті – розкрити основні принципи універсального дизайну та безбар'єрної технології формування матеріально-просторового середовища, запропонувати номенклатуру спеціального компенсаційного та допоміжного устаткування для маломобільного населення.

Виклад основного матеріалу. Середовище наших міст та поселень, на відміну від зарубіжного, являє собою комплекс різноманітних перешкод щодо пересування людей з інвалідністю та інших осіб з обмеженою рухомістю. Транспортні засоби, тротуари, підземні переходи, бордюри, сходи, тамбури, ліфти, ескалатори, двері, коридори та інші елементи інтер'єрів будівель та зовнішніх просторів є важкими перепонами для цих людей. Для людини, прикутої долею до інвалідного візка, увійти у відчинені двері рівнозначно проходу через глуху стіну, якщо двері хоча б на один сантиметр вужчі за візок.

Чи може в наш час людина на візку самостійно відвідати родичів в іншому місті, відпочити в санаторії або здійснити подорож? Для цього їй потрібно доїхати на міському транспорті до залізничного або іншого вокзалу. Але ні міський, ні міжміський транспорт не передбачає місць, де може розміститися людина на візку. Не потратити самостійно такій людині ні до вокзалу, ні до вагону. Отже, однією з умов суспільної інтеграції людей з обмеженими фізичними можливостями є створення в населених пунктах України доступного архітектурно-просторового середовища, у якому всі категорії населення, незалежно від ступеня мобільності, могли б без перешкод використовувати всі елементи міської інфраструктури: відвідувати громадські заклади, парки тощо, користуватися підземними переходами, громадським транспортом, працювати на будь-якому підприємстві та бути самостійними в побуті. Такий підхід обумовлює необхідність застосування принципів універсального дизайну, які передбачають пріоритетне врахування вимог людей на візках як найбільш уразливої та специфічної щодо облаштування фізичного середовища категорії населення. Параметри інвалідного візка, технологічного простору людини на візку та відповідної маневрової площі мають стати нормативною основою універсального дизайну та безбар'єрної технології формування матеріально-просторового середовища. Це означає, що архітектурне рішення та технічне оснащення кожного функціонально-планувального та об'ємного елемента будівлі чи споруди має базуватися на необхідності забезпечення можливості самостійного доступу людини на візку до всіх основних та допоміжних приміщень і відповідного обладнання, а також користування послугами, передбаченими конкретним закладом.

Останнім часом у нашій країні поступово змінюється ставлення до маломобільних людей. Так, зокрема, у 2003 році була затверджена державна програма забезпечення безперешкодного доступу людей з обмеженими фізичними можливостями до об'єктів житлового та громадського призначення, метою якої є розробка заходів щодо соціальної інтеграції інвалідів. Вона передбачає наступні напрямки впровадження безбар'єрної технології:

- проєктування та будівництво нових будівель і споруд з урахуванням вимог та потреб маломобільного населення;
- реконструкція, модернізація й адаптація існуючих будівель і споруд з метою забезпечення можливостей користування ними особами з обмеженою рухомістю;
- облаштування всіх цивільних об'єктів, які мають бути доступними для інвалідів, відповідними засобами, устроями, обладнанням тощо з метою полегшення користування ними;
- формування нових та адаптація існуючих елементів благоустрою (шляхів пішохідного руху, візуальної інформації, малих форм тощо) з урахуванням зазначених вимог;
- формування нового організаційно-системного підходу щодо обслуговування маломобільних груп населення.

У країні діє низка нормативних документів, які певною мірою забезпечують здійснення проєктних та будівельних робіт з урахуванням

вимог інвалідів. При цьому очевидно, що доступність доквілля для людини на візку залежить не тільки від виконання нормативів щодо планувальних параметрів тих чи інших елементів, а й від ступеня оснащення міських територій будівель і споруд компенсаційним та допоміжним устаткуванням, без якого створення відповідного до потреб інвалідів середовища життєдіяльності не може бути успішним.

З метою вирішення зазначеної проблеми була проведена комплексна науково-дослідна і проектна робота, яка передбачала наступні етапи:

- розробку номенклатури спеціального компенсаційного та допоміжного устаткування для облаштування зовнішніх територій, житлових і громадських будівель (таблиця 1);
- ескізні рішень різних видів спеціального устаткування;
- формування проектної документації на виготовлення дослідних зразків спеціального устаткування.

Таблиця 1. Номенклатура спеціального допоміжного та компенсаційного обладнання

Призначення обладнання		Вид обладнання
Будівлі, споруди та зовнішні території	Підйомно-транспортне обладнання	Механічні, гідравлічні, електричні та інші підіймачі і ліфти (вертикальні, похилі та гвинтвійні), а також приставні та рухомі пандуси - для подолання перепадів рівнів підлог всередині будівель та на зовнішніх територіях, для забезпечення доступності індивідуальних транспортних засобів і всіх видів громадського пасажирського транспорту та допомоги в побуті.
	Засоби аудіо-візуальної та тактильної інформації й орієнтації	Внутрішні та зовнішні засоби інформації й орієнтації, що відображають об'єктивні відомості про доступність для інвалідів на візках окремих будівель чи елементів містобудівного середовища. Система типових орієнтирів-показників, виконаних на основі колірного, акустичного та тактильного контрасту із застосуванням рельєфних схем, планів та надписів шрифтом Брайля; звукове дублювання сигналів світлофорів, індивідуальні фото- та електромагнітні пристрої - для людей з вадами зору. Пристрої для світлового та вібраційного дублювання входних та телефонних дзвінків, плачу дитини, сигналів небезпеки тощо - для людей з вадами слуху.
	Меблі та обладнання	Комплекти універсального електрообутового обладнання та меблів для різних приміщень квартири із пристроями для регулювання висоти розташування окремих елементів у відповідності до потреб різних категорій інвалідів. Спеціальні меблі та елементи обладнання громадських закладів для обслуговування споживачів-інвалідів.
	Допоміжне устаткування	Станіонарні та відкидні поручні та лави; штанги; сталеві рейки для підвішування драбин і трапців; пристрої для регулювання висоти вмивальників; фіксатори для коліс візка, дверей тощо; термостатичні регулятори для водопровідних кранів; візки із суднами; допоміжні засоби для пересування.
	Медико-реабілітаційне обладнання	Різномагітне устаткування в залежності від виду фізичного ушкодження: тренажери для м'язів ніг, рук пресу, сцени; бігові доріжки тощо.

Надалі передбачається виготовлення дослідних зразків спеціального устаткування, його доробка за результатами випробувань, серійне виробництво та впровадження у практику будівництва. У цілому робота була побудована таким чином, щоб на кожному етапі отримати результати як практичні для оперативного використання, так і теоретичні, які стануть основою для подальших наукових досліджень.

На першому етапі була сформована номенклатура спеціального дономіжного та компенсаційного обладнання, а також проведені дослідження щодо визначення доцільності застосування дономіжного підйомно-транспортного устаткування для будівель і споруд та зовнішніх міських територій. Розроблені ескізи рішення гідравлічних і електричних підйомачів різного призначення, якими передбачається облаштовувати: сходові марші як на зовнішніх просторах, так і всередині житлових та громадських будівель; нові та існуючі станції метрополітену; індивідуальні входи до квартир перших поверхів; санітарно-технічні та кухонні приміщення. У більшості випадків, зокрема в умовах існуючої забудови, використання такого устаткування є єдино можливим і доцільним заходом щодо адаптації довкілля до вимог маломобільних людей.

Одним із прикладів зазначених розробок є похилий ліфт, загальний вигляд якого наведено на малюнку 1. Влаштування похилих ліфтів є раціональним при облаштуванні перепадів рівнів на міських територіях громадського користування; ділянок терасної забудови в житлових районах; підземних переходів; станцій метрополітену, тобто у випадках, коли спорудження вертикальних ліфтів є технічно неможливим. Вони є альтернативою сходові та ескалаторів не тільки для інвалідів, а й для старих людей, осіб із тяжким вантажем, із дитячими колясками тощо.

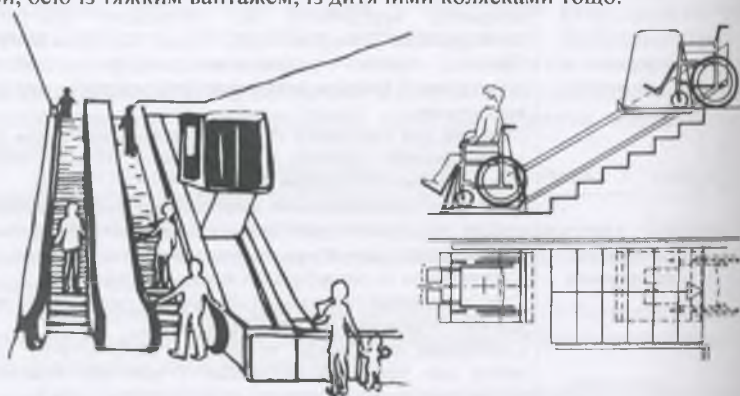

Рис. 1. Ескізне рішення похилого ліфту для облаштування зовнішніх міських територій

Рис. 2. Ескізне рішення універсального індивідуального підйомача для облаштування сходових маршів у цивільних і промислових об'єктах та на зовнішніх територіях

Другим прикладом є ескізні рішення універсального індивідуального підймача для облаштування сходових маршів у цивільних і промислових об'єктах та на зовнішніх територіях (рис. 2).

Особливо доцільним є влаштування таких підймачів для додаткових сходових маршів, розміщених між тамбуром і сходовою клітиною існуючих житлових будинків.

Метою подальшої спільної цілеспрямованої діяльності наукових працівників, медиків, конструкторів, архітекторів розробок має бути більш повне врахування індивідуальних потреб людей із різними видами інвалідності та ступенем обмеження мобільності для комплексного вирішення проблеми інтеграції у суспільство людей з інвалідністю.

Висновки. Соціально-економічний ефект, який може дати впровадження результатів роботи, очевидний: повернуться до нормального життя сотні тисяч людей, позбавлених сьогодні цієї можливості, інакше кажучи, заживо похованих у своєму житті! Крім суто гуманних, соціальних результатів, очікується й певний економічний ефект. До трудової діяльності може повернутися переважна більшість інвалідів, позбавлених сьогодні цієї можливості через невідповідність параметрів довкілля їхнім вимогам. При цьому формування середовища життєдіяльності для людей з обмеженими фізичними можливостями має розглядатись у контексті створення більш високого рівня життєдіяльності всього населення. Це дозволить створити в містах та інших населеннях країни здоровий морально-психологічний клімат, який сприятиме рівноправному та різнобічному розвитку кожної людини.

Ліда С.М.

ПРОБЛЕМА СТИЛЮ У РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ АРХІТЕКТУРИ ІСТОРИЗМУ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті розглядається питання вибору стилю в архітектурі історизму сучасної України. Проаналізовано теоретичні передумови дослідження цієї проблеми. Визначено, що сьогодні в українській архітектурі склалася ситуація, подібна до архітектурної ситуації II пол. XIX ст., що зумовлює аналогічність процесів стилетворення.

Ключові слова: архітектурний стиль, історизм, архітектура, вибір стилю.

Анотация. В статье рассматривается вопрос выбора стиля в архитектуре современной Украины. Проанализированы теоретические предпосылки исследования этой проблемы. Определено, что сегодня в украинской архитектуре сложилась ситуация, характерная для развития архитектуры II пол. XIX в., что обусловило аналогичность процессов стилеобразования.

Ключевые слова: архитектурный стиль, историзм, архитектура, выбор стиля.